

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання

Дипломна робота (проєкт)
магістра

з теми: «ГРА В БАСКЕТБОЛ, ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»

Виконав: студент 2 курсу, групи FK1-M23
спеціальності 014 Середня освіта (Фізична
культура)

Козак Дмитро Олександрович

Керівник: Боднар А. О., кандидат педагогічних
наук, доцент

Рецензент: Прозар М. В., кандидат наук з
фізичного виховання та спорту, доцент

Кам'янець-Подільський – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	6
1.1 Педагогічний процес формування у здобувачів освіти життєво- важливих умінь та навичок	6
1.2 Фізична активність дітей та підлітків як соціально-педагогічний процес	14
1.3 Особливості проведення спортивно орієнтованого уроку фізичної культури у закладах загальної середньої освіти	21
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	24
2.1 Методи дослідження	24
2.2 Організація дослідження	28
РОЗДІЛ 3 МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СПОРТИВНО- ОРІЄНТОВАНИХ УРОКІВ ЗАСОБАМИ БАСКЕТБОЛУ	30
3.1. Загальна характеристика та планування педагогічного експерименту	30
3.2 Характеристика методики організації спортивно орієнтованого уроку фізичної культури	40
3.3 Результати дослідження	44
3.4 Вплив спортивно-орієнтованого уроку з використанням засобів баскетболу на фізичну підготовленість учнів	47
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56

ВСТУП

Актуальність теми. Проблема збереження, зміцнення здоров'я та фізичної підготовленості школярів ніколи не стояла так гостро, як нині. Щорічне зростання захворюваності серед учнів стало закономірністю.

Одна з причин ситуації, що склалася, – недостатня фізична активність школярів. Її дефіцит становить від 40 до 80 % фізіологічно обґрунтованої норми [31, с. 121]. З кожним роком збільшується кількість школярів, віднесених за рівнем здоров'я до спеціальної медичної групи [40].

Орієнтація закладів освіти на поглиблене вивчення окремих предметів, збільшення обсягу навчального матеріалу, впровадження інтенсивних педагогічних технологій пов'язаних зі зростанням психоемоційних навантажень на організм школяра, все це не сприятливо впливає на здоров'я дітей. У цій ситуації необхідно повніше використовувати можливості шкільного фізичного виховання, оскільки саме фізкультурно-спортивна діяльність школярів сприяє зміцненню здоров'я, гармонійному фізичному розвитку організму, формуванню навичок здорового життя, вдосконаленню культури рухової активності і забезпечує психофізичну підготовку до соціальної адаптації [43; 45].

Слід зазначити, що традиційна система фізичного виховання школярів була досить прогресивною і розвинутою, успіхи якої важко заперечувати. Однак треба зауважити, що хоча традиційний процес фізичного виховання не зазнав великих організаційних та методичних змін, мета фізичного виховання, яка свого часу мала на увазі підготовку людей до трудової діяльності, кардинально змінилася та орієнтує весь навчально-виховний процес та формування фізичної культури особистості. Упродовж багатьох десятиліть система фізичного виховання у закладах вищої освіти, по суті, не змінюється. Три уроки фізичної культури на тиждень не забезпечують реалізацію основної мети цієї системи, навіть мінімального рівня рухової активності [12, с. 34].

Слід також звернути увагу і на невідповідності, що склалися роками у сфері шкільного фізичного виховання, які досі роблять урок фізичної культури одним із найпрестижніших і найцікавіших у системі середньої освіти [14, с. 132; 18, с. 82-83].

Проте, необхідність популяризації фізичної культури та спорту серед дітей, підлітків та молоді обумовлена не лише запитами та правами особистості школярів, віковими особливостями їх розвитку, умовами життєдіяльності, що постійно змінюються, а й «соціальним законом» суспільства про спрямованість на формування здорового покоління.

На жаль, млявий процес активізації фізкультурного руху в країні, формування здорового способу життя у молоді не дали поки що позитивних результатів. Позитивних змін нині немає: погіршується здоров'я, слабкий рівень фізичної підготовленості визначає неможливість школярів протидіяти несприятливим чинникам довкілля.

У зв'язку з цим стають актуальними пошук та апробація інноваційних форм фізичного виховання у школі. Нині у вітчизняній педагогічній науці ведуться дослідження у цьому напрямі.

Об'єкт дослідження – процес фізичного виховання учнів закладів загальної середньої освіти.

Предмет дослідження – методика організації спортивно орієнтованих уроків фізичної культури з використанням засобів баскетболу.

Мета дослідження – науково-методичне та експериментальне обґрунтування методики організації спортивно орієнтованого уроку фізичної культури з використанням засобів баскетболу.

Завдання дослідження:

1. Теоретично обґрунтувати необхідність проведення спортивно орієнтованих уроків фізичної культури у закладах загальної середньої освіти.
2. Розробити методику організації спортивно орієнтованих уроків із використанням засобів баскетболу.

3. Виявити організаційно-педагогічні умови, що дозволяють підвищити рівень фізичної підготовленості підлітків та змінити їх потреби та мотиви у напрямку надбання спеціальних знань, умінь та навичок, у процесі занять та збільшення їх фізичної активності.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел та документальних матеріалів; педагогічне спостереження; соціологічні методи дослідження (анкетування, бесіди); педагогічний експеримент; педагогічне тестування; фактичний матеріал, отриманий під час дослідження, було опрацьовано за допомогою методів математичної статистики.

Практичне значення одержаних результатів полягає в дослідженні теоретичних положень, розроблені та апробації методики, що мають безпосередній вихід у практику фізичної культури в закладах загальної середньої освіти, що дозволяє істотно підвищити рівень фізичної підготовленості школярів, сформувати стійку мотивацію до занять. Отримані результати можуть бути використані в якості практичних рекомендацій для вчителів фізичної культури, при підготовці та перепідготовці вчителів з фізичної культури, при розробці методичного та програмного матеріалу для спортивно орієнтованого фізичного виховання учнів закладів загальної середньої освіти.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський 09-10 квітня 2024 року).

Публікації. Результати дослідження за темою кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра висвітлені в одній науковій статті.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 67 сторінках, з яких 59 основного тексту, вона містить 12 таблиць та 3 рисунки. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, та списку 60 використаних літературних джерел.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз науково-методичних публікацій та результати наших спостережень дозволяють зробити висновок про те, що існуюча система навчальних занять з фізичного виховання школярів, не забезпечує належного рівня їх фізичного розвитку та фізичної підготовленості. Очевидно, одним із стримувальних чинників у вирішенні цієї проблеми є недостатня розробленість організаційних форм та змісту фізичного виховання учнів.

2. Розроблена нами методика, що включає: виконання ігрових ролей, розминки в командах, внутрішньокомандні ігри, товариські ігри, проведення церемоній відкриття та закриття змагань, кульмінаційні ігри дозволила більш ефективно вирішувати завдання фізичної підготовки, навчання знанням, вмінням та навичкам. При цьому команди для занять формувалися з урахуванням спортивних інтересів та потреб дітей.

3. Порівняльний аналіз результатів контрольного тестування фізичної підготовленості школярів свідчить, що вимірювальні параметрам хлопчиків і дівчаток з експериментальної групи показали вищі результати. У хлопчиків з експериментальної групи приріст показників фізичної підготовленості у період експерименту становив 4,21-11,0 %, в дівчаток на 4,74-6,45 %. Показники динаміки фізичної підготовленості контрольної групи склали у хлопчиків від 2,7 % до 5,2 %, у дівчаток від 3,1 до 3,9 %.

4. Проведені соціологічні дослідження дозволяють зробити висновок про те, що сучасні школярі досить об'єктивно оцінюють як значення фізичної культури та спорту в їхньому житті так і стан власної фізичної підготовленості. З результатів анкетного опитування випливає, що школярі шостих класів абсолютно безперечно схиляються до необхідності збільшення числа уроків фізкультури до 4 разів на тиждень.

Дослідження вихідного рівня розвитку деяких фізичних якостей у школярів шостих класів дозволило встановити, що загальний рівень фізичної підготовленості у даних школярів відповідає середнім показникам.

Дослідження фізичної підготовленості, проведені наприкінці експерименту, дозволили встановити більш виражений проти контрольної групою приріст показників у розвитку деяких рухових якостей в школярів з експериментального класу.

5. Результати педагогічного спостереження, розмови з учнями свідчить, що у процесі експерименту значно підвищилася фізична активність школярів і натомість їх позитивні емоції. Діти із задоволенням брали участь в іграх та суддівстві, командам подобалося мати окремих тренерів. На уроках спортивної спрямованості, на відміну від звичайних уроків фізичної культури, діти відчували себе впевненішими і вільними.

6. Проведений нами педагогічний експеримент підтвердив правомірність припущення щодо доцільності впровадження у навчальний процес із фізичного виховання спортивно орієнтованих уроків із використанням засобів баскетболу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антіпова Ж. І., Шлентов Ю. С. Формування у здобувачів мотивації до занять фізичною культурою у закладах вищої освіти. Матеріали конференцій Молодіжної наукової ліги, 29.05.2021, м. Миколаїв, С. 206-209.
2. Ареф'єв В. Г. Здоров'я підлітків і рухова активність. Чернігів. 2014. 118. Т. 3. с. 5-10.
3. Безверхня Г. В. Педагогіка фізичного виховання. Умань, 2013. 72 с.
4. Белікова Н. О., Гац Г. О., Козіброцький С. П. Педагогічна діагностика в системі фізичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів : кол. моногр. ; наук. ред. й упорядник проф. А. В. Цьось. Луцьк: Вежа-Друк, 2015. 240 с.
5. Белікова Н., Подубінська С. Сучасний стан організації позакласної роботи з фізичної культури. Вісник Кам'янець-Подільського університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2019. Випуск № 14. С. 15-19.
6. Бібік, Н. М. (ред.). Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи. Київ: Педагогічна думка, 2008. 112 с.
7. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське довкілля. За загальною редакцією О. В. Низьковської. 2017. 256 с.
8. Бех, І. Д. Виховання особистості : Підручник для педагогів. Київ : Либідь, 2007. 344 с.
9. Боднар Т. С. Спортивні та рухливі ігри на уроках фізичної культури в початковій школі. Х. : Ранок, 2008. 192 с.
10. Борисова Ю. Ю. Диференційований підхід у фізичному вихованні школярів на основі використання комп'ютерних технологій. Дніпро. 2009, с. 24-25.
11. Ващенко, Л. С. Формування комунікативної компетентності в школярів. Харків: Основа, 2011. 204 с.

12. Дубогай О. Д. Навчання в русі : здоров'язберігаючі педагогічні технології в початковій школі. Київ. Шкільний світ. 2005. 112.
13. Єдинак Г., Шиян Б, Петришин Ю. Наукові дослідження у фізичному вихованні і спорті: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. 3-тє вид. стереотип. [Електронний ресурс]. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. Об'єм даних 9,7 Мб.сп.
14. Іващенко В. П., Безкопильний О. П. Теорія і методика фізичного виховання. Частина 1. Черкаси: Видавництво ЦНТЕІ, 2005. 420 с.
15. Іллюшина Н. Сучасні підходи до підвищення рухової активності підлітків. VII Всеукраїнська науково-практична конф. «Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України». Суми: СДПУ. 2007. С. 81-87.
16. Кириченко, В. М. Методика розвитку координаційних здібностей учнів основної школи у процесі занять баскетболом : дис. ... канд. пед. : 13.00.02, НУФВСУ. Київ, 2016. 206 с.
17. Костюкевич В. М., Шевчик Л. М., Сокольвак О. Г. Метрологічний контроль у фізичному вихованні та спорті : навч. посіб. Київ : КНТ, 2017. 255 с.
18. Коцур Н. І., Товкун Л. П. Фізичний розвиток молодших школярів та його оцінка і корекція засобами фізичного виховання. Актуальні проблеми і перспективи розвитку фізичного виховання, спорту і туризму: колективна монографія за заг. ред. Н. Є. Панегелової. Переяслав (Київ. обл.) : Домбровська Я. М., 2020. 436 с.
19. Кузьменко, В. В. Педагогічні технології формування життєвої компетентності. Київ: Видавничий дім "Слово", 2010. 245 с.
20. Кравченко, О. Г. Управління навчальним процесом: практичний посібник. Київ: Освіта, 2008. 160 с.

21. Круцевич Т. Ю., Воробйов М. І., Безверхня Г. В. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді : навчальний посібник. Київ : Олімпійська література, 2011. 224 с.
22. Круцевич Т. Ю., Теорія і методика фізичного виховання. Том 1. Київ : Олімпійська література, 2012. 392 с.
23. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання. Том 2. Київ : Олімпійська література, 2012. 368 с.
24. Кузьменко А. Активізація фізкультурно-спортивної діяльності підлітків. Пріоритетні напрями європейського наукового простору: пошук студента. Вип. 13. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2023. С 85-88.
25. Левандовська Л. (2013). Основи та критерії оптимального нормування рухової активності школярів старших класів. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наук. праць. 1(21): 181-185.
26. Лісенчук Г.А. Спортивні ігри та методика викладання (Футбол) : навчально-методичні рекомендації. Миколаїв : Іліон, 2020. 51 с.
27. Мартиненко, С. П. Технології формування соціальних компетентностей. Миколаїв: МДУ, 2011. 210 с.
28. Мельник, А. І. Розвиток критичного мислення: методи і прийоми. Вінниця: Нова книга, 2009. 198 с.
29. Моїсєєв С. О. Організаційно-педагогічні умови реалізації особистісно орієнтованого підходу до фізичного виховання старшокласників. Таврійський вісник освіти. Науково-методичний журнал № 3(23), с. 19-24.
30. Мосейчук Ю. Ю., Дарійчук С. В. Спортивні ігри з методикою викладання (футбол) : навч.-метод. посібник. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 288 с.
31. Москаленко Н. В. Фізичне виховання молодших школярів. Дніпро. Інновація. 2010. 254.
32. Мотиваційні стимули, які визначають відношення учнів загальноосвітніх шкіл до шкільної фізичної культури. Слобожанський науково-спортивний вісник. Харків, 2008. № 4. С. 204-207.

33. Овчарук, О.В. Компетентності для сучасної школи. Київ : К.І.С., 2010. 128 с.
34. Паращенко, Л. І. Особистісно орієнтоване навчання. Київ : Знання, 2008. 180 с.
35. Педан О. С. та інші. Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» наказ Міністерства освіти і науки України від 17.08.2022 року № 752.
36. Показники та соціальний контекст формування здоров'я підлітків : моногр. (за результатами соціологічного опитування в межах міжнародного проекту ВООЗ «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді» («Health Behaviour in School-aged Children» HBSC) / О.М. Балакірева, Т.В. Бондар, Д.М. Павлова та ін. ; наук. ред. О.М. Балакірева. Київ : ЮНІСЕФ, Укр. ін-т соц. дослідж. ім. О. Яременка, 2014. 156 с.
37. Поплавський Л. Ю. Баскетбол: Підручник для студ. вищ. навч. закладів фіз. вих. Київ : Олімп. літ-ра, 2004. 448 с.
38. Савченко О. Я. Типова освітня програма (3-4 клас). Затверджено Міністерством освіти і науки України. Наказ від 08 жовтня 2019 року № 1273.
39. Саїнчук М. М. Ціннісна орієнтація старшокласників до отримання теоретичних знань із фізичної культури. Молода спортивна наука України: зб.наук.праць з галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини. Вип. 15: у 4-х т. Львів : ЛДУФК. 2011. Т.2. с. 227-232.
40. Сидорук І., Євтух М., Зарічанська Л., Гірак А. Значення рухової активності дітей та підлітків. Rehabilitation and Recreation. 2020;(7):29-34. Режим доступу : <https://health.nuwm.edu.ua/index.php/rehabilitation/article/view/100>.
41. Соціальна педагогіка : [підручник]. [4-те вид. виправ. та доп.]; [за ред. проф. А.Й. Капської]. К. : Центр учбової літератури, 2009. 488 с.

42. Спортивні ігри : навч. посібник [для студ. факультетів фіз. культури педаг. вищ. навч. закладів] : у 2 томах: під ред. Ж. Л. Козіної. Том 1 : Загальні основи теорії і методики спортивних ігор. Х.: вид-во «Точка», 2010. 200 с.
43. Стельмахівська В. П. Сучасні підходи до оптимізації рухової активності дітей та підлітків шкільного віку. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2022;4(149), с. 118-122.
44. Смирнов, С. Д. Психолого-педагогічні основи формування ключових компетентностей. Львів: Світ, 2010. 312 с.
45. Томенко О. А. Рівень рухової активності школярів та шляхи його підвищення в умовах загальноосвітньої школи. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Харків. 2008. 2. 141-146.
46. Трачук С. В. Рухова активність і збереження здоров'я дітей у процесі фізичного виховання. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2008. № 1. С. 69-71.
47. Трубачова, С. Є. Інноваційні підходи до формування життєвих компетенцій у школі. Запоріжжя: Ранок, 2013. 192 с.
48. Тулайдан В. Г., Тулайдан Ю. Т. Практикум з теорії і методики фізичного виховання. Львів, «Фест-Прінт». 2017. 179 с.
49. Федоренко, Л. О. Інтерактивні технології у виховному процесі. Одеса: ОНПУ, 2012. 176 с.
50. Химинець, В. В. Педагогічний процес у контексті розвитку ключових компетентностей. Київ: Педагогічна думка, 2014. 256 с.
51. Хомич А. В., Хомич О. Г. Мотиваційний компонент у фізичній культурі. Медико-біологічні проблеми різних груп населення. Матеріали ІХ наук. практ. конф. (23-24 листопада 2023 року) / ред. В. В. Чижик, В. А. Голуб. Кременець, 2023. С. 91-94.
52. Хлус Наталія. Розвиток координаційних здібностей у дітей старшого дошкільного віку засобом спортивної гри баскетбол. Спортивні ігри № 4(30) (2023), с. 69-79.